

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 98/2023-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej A3 advokátskou kanceláriou, s. r. o., Partizánska 25, Trenčín, v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. Katarína Hunčíková, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7 Cdo 285/2021 z 24. augusta 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. októbra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu v Slovenskej republike (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Napadnuté uznesenie navrhuje zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznať jej primerané finančné zadostučinenie vo výške 2 000 eur a náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom Okresným súdom Prievidza (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 10 C 16/2016 si sťažovateľka podanou žalobou (po jej viacerých rozšíreniach a spojení s vecou sp. zn. 17C/2/2019) ako podielová spoluvlastníčka uplatnila nárok na peňažnú náhradu za nadužívanie nehnuteľností v podielovom spoluvlastníctve, ku ktorému malo dôjsť zo strany ďalšieho spoluvlastníka – žalovaného v 1. rade a po prevode jeho spoluvlastníckeho podielu na žalovaných v 2. a 3. rade aj z ich strany.

2.1. Sťažovateľka a žalovaný v 1. rade boli podielovými spoluvlastníkmi predmetných nehnuteľností každý v jednej polovici od roku 1991 do 16. novembra 2015. Nehnuteľnosti im boli darované žalovanými v 2 a 3. rade zmluvou v roku 1991 s tým, že darcovia si k predmetným

nehnuteľnostiam ponechali právo doživotného bývania v rozsahu najmenej jednej izby s príslušenstvom. Od 16. novembra 2015 sú podielovými spoluvlastníkmi sťažovateľka v podiele 1/2 a žalovaní v 2. a 3. rade každý v 1/4 (z titulu darovacej zmluvy od žalovaného v 1. rade). Predmetné nehnuteľnosti do roku 2004 užívali strany sporu s tým, že sťažovateľka a žalovaný v 1. rade užívali samostatne každý jednu izbu, dom užívali naďalej aj žalovaní v 2. a 3. rade, a to ostatné dve izby a všetci spoločne užívali aj ostatné spoločné časti domu a pozemky. V roku 2004 sa sťažovateľka odsťahovala zo spoločnej domácnosti z dôvodu nezhôd so žalovanými v 2. a 3. rade, ktorí následne vymenili zámky na vchodových dverách.

2.2. Okresný súd v poradí prvým rozsudkom zo 14. decembra 2017 žalobu zamietol. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 17 Co 41/2018 z 28. februára 2019 tento rozsudok zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Po vrátení veci okresný súd spôsob užívania nehnuteľností stranami sporu do roku 2004 vyhodnotil ako dlhodobý užívací konsenzus podielových spoluvlastníkov podporený zmluvným záväzkom z darovacej zmluvy z roku 1991. Po odchode sťažovateľky k zmene alebo zániku dohody o bezplatnom užívaní nedošlo dohodou ani rozhodnutím súdu. Podľa okresného súdu vzniklo na strane žalovaného v 1. rade bezdôvodné obohatenie, keď sa v roku 2010 – 2011 nasťahoval do izby sťažovateľky bez jej súhlasu a od roku 2015 ju užíva ako tretia osoba. U žalovaných v 2. a 3. rade nepovažoval za preukázané, že prekračovali vymedzený titul. Záväzok sťažovateľky strpieť užívanie nehnuteľností žalovanými v 2. a 3. rade podľa okresného súdu naďalej trvá aj po roku 2015 čiastočne z titulu ich spoluvlastníckych podielov a čiastočne z titulu pôvodnej dohody z roku 1991. Okresný súd nepovažoval za preukázané, že sťažovateľke bolo prístup do nehnuteľnosti zamedzený, ale bol toho názoru, že sťažovateľka za žalované obdobie nemala záujem nehnuteľnosti užívať. Na základe uvedeného uložil žalovanému v 1. rade povinnosť zaplatiť sťažovateľke sumu 3 360 eur s príslušenstvom, v prevyšujúcej časti žalobu voči žalovanému v 1. rade zamietol a žalobu voči žalovaným v 2. a 3. rade zamietol v celom rozsahu.

2.3. Na základe odvolania sťažovateľky a žalovaného v 1. rade krajský súd rozsudkom č. k. 17 Co 16/2020-452 z 26. mája 2021 rozsudok okresného súdu zmenil tak, že žalovaný v 1. rade je povinný zaplatiť sťažovateľke sumu 2 406,53 eur s príslušenstvom a žalovaní v 1., 2. a 3. rade sú povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť sťažovateľke sumu 14 052,43 eur s príslušenstvom. Krajský súd zopakoval dokazovanie a oproti okresnému súdu dospel k odlišným záverom, keď vyslovil, 1) že samotné faktické užívanie nehnuteľností nepotvrďuje existenciu dohody spoluvlastníkov o užívaní spoločnej nehnuteľnosti; 2) ak by aj takáto dohoda existovala, výmenou zámkov na vchodových dverách bez vzájomnej dohody so sťažovateľkou by došlo k jej zrušeniu; 3) bol toho názoru, že sťažovateľka nemôže užívať spoluvlastnícky podiel pre veľmi narušené vzájomné vzťahy. Zdôraznil, že dôvod, pre ktorý jeden zo spoluvlastníkov nehnuteľnosti neužíva, je bez právneho významu; 4) pokiaľ sa právo osobného užívania z titulu osobného záväzku (darovacia zmluva z roku 1991) zmení na právo užívať z titulu podielového spoluvlastníctva, môže spoluvlastník užívať iba to, čo mu patrí podľa veľkosti podielu, keďže spoluvlastnícke právo je nadradené osobnému právu. Občiansky zákonník nepozná delené spoluvlastníctvo a k reálnemu rozdeleniu nehnuteľností nedošlo, preto má sťažovateľka podľa krajského súdu právny nárok na vydanie náhrady za užívanie jej ideálneho podielu 1/2. Krajský súd dospel k záveru, že žalovaní užívajú celú nehnuteľnosť a pozemky nad rozsah ich spoluvlastníckych podielov (resp. žalovaný v 1. rade bez právneho titulu), teda aj spoluvlastnícky podiel sťažovateľky, teda na ich strane

vzniklo bezdôvodné obohatenie. Žalovaní sú povinní zaplatiť nárok sťažovateľky spoločne a nerozdielne.

3. Proti rozsudku krajského súdu podal žalovaný v 1. rade dovolanie, ktorého prípustnosť odvodzoval z § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), pričom najvyšší súd pri posudzovaní dovolania podľa jeho obsahu vyvodil dovolací dôvod týkajúci sa zásadnej otázky, zániku darovacej zmluvy z roku 1991 v časti o užívaní predmetu daru darcami (v dôsledku splynutia s nadobudnutým spoluvlastníckym podielom). Najvyšší súd napadnutým uznesením rozsudok krajského súdu zrušil vo výroku, ktorým krajský súd zmenil rozsudok okresného súdu tak, že uložil žalovaným v 1. až 3. rade povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť sťažovateľke sumu 14 052,43 eur s príslušenstvom.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Sťažovateľka svoju ústavnú sťažnosť nasmerovala proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu a argumentuje:

a) najvyšší súd zaujal právny názor bez znalosti skutkového stavu, ignoroval závery súdov v troch právoplatne skončených súdnych sporoch týkajúcich sa totožnej nehnuteľnosti (zánik užívacej dohody). Vychádzal zo skutočností, ktoré odporujú zistenému skutkovému stavu, ktorý ustálil krajský súd (že nedošlo k zmene dohody o užívaní nehnuteľností od roku 1991), jeho záver, že darovacia zmluva z roku 1991 neobsahovala dohodu o vzniku užívacích práv pre sťažovateľku a žalovaného v 1. rade, je mylný;

b) rozhodol bez znalosti platného práva v oblasti užívacích vzťahov, Občianskeho zákonníka a judikatúry (v odôvodnení absentuje citácia akéhokoľvek ustanovenia či judikátu), teda neaplikoval žiadne právo iba svojvôľu;

c) rozhodol v rozpore s ustálenou judikatúrou a tento odklon dostatočne neodôvodnil;

d) narušil právnu istotu sťažovateľky, keďže ju pripravil o právoplatný a vykonateľný exekučný titul. Pohľadávky z rozsudku krajského súdu boli vymožené v dvoch samostatných exekučných konaniach, ktoré najvyšší súd neprípustne vrátil svojím nezákonným postupom do pôvodného stavu. Najvyšší súd ju chce prinútiť, aby svoje nároky rozdelila na čiastkové plnenie proti každému zo žalovaných osobitne, čím by jej znemožnil vykonať exekúciu predajom podielu žalovaných v 2. a 3. rade na nehnuteľnostiach a dosiahnutie majetkového vyporiadania v ďalších sporoch s nimi;

e) porušil zásadu rovnosti zbraní, keď neprípustne nadržoval žalovaným, keďže si osvojil ich vyjadrenia, poskytol im právnu ochranu pred exekúciou a sťažovateľke znemožnil, resp. značne sťažil získanie exekučného titulu na peňažné plnenie vo výške umožňujúcej postihnúť majetok v podielovom spoluvlastníctve;

f) najvyšší súd nereagoval na vznesenú námietku, že dohoda o bezplatnom užívaní nehnuteľností v prospech žalovaného v 1. rade obsiahnutá v darovacej zmluve z roku 2015 je absolútne neplatná, keďže žalovaný v 1. rade rozhodol o hospodárení so spoločnou vecou sám;

g) sťažovateľka opakuje, že darovacou zmluvou z roku 2015 žalovaní v 2. a 3. rade stratili právo užívať celú nehnuteľnosť z titulu čl. 5 darovacej zmluvy z roku 1991 zo zákona (§ 584 Občianskeho zákonníka) a nadobudli právo užívať každý iba svoje podiely (§ 137 ods. 1

Občianskeho zákonníka), bez dohody o bezplatnom užívaní užívajú jej ideálny spoluvlastnícky podiel, čím sa bezdôvodne obohacujú. Od roku 2015 má viac dlžníkov platiť dlh tomu istému veriteľovi, preto je nárok možné uplatniť ako spoločný a nerozdielny. Nárok uplatnila ako bezdôvodné obohatenie podľa § 451 Občianskeho zákonníka, a nie ako nadužívanie spoluvlastníckeho práva podľa § 137 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým bol čiastočne zrušený rozsudok krajského súdu a vec bola v rozsahu zrušenia vrátená krajskému súdu na ďalšie konanie.

6. Ústavný súd v prvom rade akcentuje kasačnú povahu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a v tejto súvislosti považuje za žiaduce zdôrazniť, že zásadne môže o merite veci rozhodovať len v prípade takej ústavnej sťažnosti, ktorá smeruje proti „konečným“ rozhodnutiam orgánov verejnej moci. Spravidla musí ísť o rozhodnutie, ktorým sa súdne či iné konanie končí, a jeho účastník nemá možnosť inej právnej obrany než využitie inštitútu ústavnej sťažnosti. V konaní, ktoré v čase predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti ešte stále prebieha, nemožno uvažovať o splnení tejto požiadavky (IV. ÚS 361/2010). Úlohou ústavného súdu ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti totiž nie je meniť, resp. naprávať tvrdené či skutočné pochybenia všeobecných súdov a iných orgánov v dosiaľ právoplatne neskončených konaniach, ale je zásadne povolaný zaoberať sa zásahom do ústavne zaručených práv a slobôd sťažovateľa v právoplatne skončenej veci za súčasného vyčerpania všetkých garantovaných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje.

7. Ústavný súd štandardne vo svojich rozhodnutiach v obdobných prípadoch kasácie uvádza, že ak právny poriadok pripúšťa iné možnosti nápravy uplatnením riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku, nemožno sa domáhať ochrany svojich práv v konaní pred ústavným súdom. Základné práva na súdnu ochranu, ako aj spravodlivý proces „sú výsledkové“, to znamená, že im proces musí zodpovedať ako celok a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov. Ústavné súdnictvo je vybudované predovšetkým na zásade preskúmavania právoplatne skončených vecí (porov. I. ÚS 325/2021, I. ÚS 359/2021).

8. Napriek už uvedenému však môže aj kasačné rozhodnutie všeobecného súdu byť principiálne spôsobilé porušiť základné právo účastníka konania. Aj vydanie procesného rozhodnutia všeobecným súdom je potrebné považovať za súčasť poskytovania súdnej ochrany. Ide najmä o prípady, ak všeobecný súd vyrieši s konečnou platnosťou otázku, ktorá je spôsobilá zásadným spôsobom ovplyvniť ďalší priebeh konania alebo jeho výsledok, prípadne ním konanie v istej časti končí a náprava eventuálneho pochybenia by mohla byť dosiahnutá len zásahom ústavného súdu po skončení konania pri posudzovaní spravodlivosti konania ako celku, čo by nebolo účelné (m. m. II. ÚS 344/2019). Nebola by totiž účinnou ochrana poskytovaná základným právam a slobodám fyzických a právnických osôb ústavným súdom, ak by ústavný súd nemohol zasiahnuť a následky porušenia základných práv a slobôd odstrániť prv, ako skončí konanie vo veci konečným

rozhodnutím akceptujúcim právny názor vyslovený (dovolacím) súdom v jeho rozhodnutí postihnutom vadou spočívajúcou v porušení ústavne procesných práv účastníkov takéhoto konania (m. m. III. ÚS 46/2013).

9. K zrušeniu kasačného rozhodnutia teda ústavný súd pristupuje skutočne len z výnimočných dôvodov spočívajúcich buď v závažných pochybeniach súdov blížiacich sa k zmätočnosti, alebo z dôvodov, že kasačné rozhodnutie vytvorilo vo veci pevný hmotnoprávny základ rozhodovania pre súdy nižších stupňov.

10. Berúc do úvahy charakter napadnutého uznesenia a prípadne tam uvedený právny záver, ktorý by bolo možné považovať za záväzný pre ďalší postup okresného súdu, ústavný súd sa oboznámil s tou časťou odôvodnenia napadnutého uznesenia, ktorú považoval pre posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti za relevantnú.

11. Najvyšší súd vo vzťahu k zániku časti darovacej zmluvy z roku 1991 o užívaní predmetu daru žalovanými v 2. a 3. rade (čl. 5 darovacej zmluvy) v dôsledku splynutia s nadobudnutým spoluvlastníckym podielom uviedol, že rozsah užívania bol vymedzený iba spodnou hranicou, ako minimálny a obmedzenie užívania, prípadne výhrada užívania v prospech inej osoby neboli dohodnuté. Podľa obsahu zmluvy preto žalovaným v 2. a 3. rade vyplýva oprávnenie užívať celý predmet zmluvy. Podľa najvyššieho súdu existencia tejto zmluvy bráni vo vzťahu k nim vzniku práva sťažovateľky na odplatu za užívanie jej spoluvlastníckeho podielu (bod 15 napadnutého uznesenia). Spätným nadobudnutím spoluvlastníckeho podielu od žalovaného v 1. rade došlo podľa najvyššieho súdu k splynutiu práv iba v rozsahu nadobudnutého podielu. Užívanie spoluvlastníckeho podielu sťažovateľky žalovaným v 1. rade bolo preukázané (bod 16 napadnutého uznesenia). Na záver vyslovil názor, že spoluvlastníci sú pri užívaní či nadužívaní spoluvlastníckeho podielu voči ostatným dotknutým spoluvlastníkom v procesnom postavení samostatných dlžníkov a nejde o solidárny záväzok (bod 17 napadnutého uznesenia).

12. Pri plnom rešpektovaní povinnosti vyplývajúcej pre súdy nižších inštancií z § 455 CSP tak najvyšší súd záväzným názorom fakticky záväzne uzavrel možnosť, aby krajský súd v prebiehajúcom konaní opakovane posúdil pre výsledok konania podstatnú hmotnoprávnu otázku, či došlo k zániku práva žalovaných v 2. a 3. rade užívať predmetné nehnuteľnosti vyplývajúceho z čl. 5 darovacej zmluvy z roku 1991 v dôsledku splynutia s nadobudnutým spoluvlastníckym podielom darovacou zmluvou z roku 2015.

13. Nadväzujúc na východiská uvedené v predchádzajúcich bodoch tohto odôvodnenia, ústavný súd tak dospel k záveru, že obsah odôvodnenia napadnutého uznesenia a zákonné následky z neho vyplývajúce otvárajú ústavnému súdu priestor pre vykonanie jeho vecného prieskumu.

14. Ústavný súd pripomína, že podľa konštantnej judikatúry nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky

zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (I. ÚS 632/2022).

15. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd sa zamerlal na posúdenie ústavnej akceptovateľnosti a udržateľnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, a to v medziach argumentácie prednesenej sťažovateľkou v ústavnej sťažnosti.

16. Sťažovateľka namieta, že najvyšší súd rozhodol svojvoľne neaplikoval žiadne právo (keďže v odôvodnení absentuje odkaz na akékoľvek ustanovenie, resp. judikatúru), a v rozpore s judikatúrou, pričom tento odklon neodôvodnil. Ústavný súd je z obsahu ústavnej sťažnosti ako celku a s ohľadom na vyslovený právny názor najvyššieho súdu toho názoru, že v prejednávanej veci bola podstatná aplikácia § 584 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ak akýmkoľvek spôsobom splynie právo s povinnosťou (záväzkom) v jednej osobe, zanikne právo i povinnosť (záväzok), ak zákon neustanovuje inak. Podľa názoru sťažovateľky, s ktorým sa stotožnil krajský súd (bod 25 rozsudku krajského súdu), pokiaľ sa právo osobného užívania z titulu osobného záväzku zmení na právo užívať z titulu podielového spoluvlastníctva, môže spoluvlastník užívať iba to, čo mu patrí podľa veľkosti jeho podielu a nič nad jeho rámec, čo by bolo v rozpore s podstatou podielového spoluvlastníctva. Spoluvlastnícke právo je nadradené osobnému právu (s odkazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 26 Cdo 1464/2005). Podľa právnej vety odkazovaného rozhodnutia „*doteraz nevysporiadané právo spoločného nájmu bytu rozvedených manželov zaniká, ak sa stane jeden z nich vlastníkom takého bytu. Ustanovenie § 680 ods. 2 OZ o zmene v osobe prenajímateľa (nadbúdateľa bytu) sa tu neuplatní.*“.

17. Podľa názoru ústavného súdu je však s ohľadom na skutkový stav prejednávanej veci a na skutočnosť, že rozdiel medzi záväzkovým a vecným právom osobného užívania veci spočíva najmä v jeho účinkoch (*erga omnes* v prípade vecných práv a *inter partes* pri právach zo záväzku), príliehavejší záver Najvyššieho súdu Českej republiky vyjadrený v rozsudku č. k. 22 Cdo 3864/2014 z 29. marca 2016, v ktorom riešil právnu otázku zániku vecného bremena (doživotného a bezplatného užívania časti domu) v situácii, keď sa oprávnený z tohto vecného bremena stal podielovým spoluvlastníkom nehnuteľnosti, ktorá bola týmto vecným bremenom zaťažená. Podľa odkazovaného rozsudku ak sa stal oprávnený z vecného bremena užívania predmetných nehnuteľností ich spoluvlastníkom, vykonáva užívaním predmetných nehnuteľností podľa rozsahu dohodnutého v zmluve o zriadení vecného bremena (ako súčasť darovacej zmluvy, pozn.) čiastočne spoluvlastnícke právo na svojej ideálnej polovici a čiastočne právo k cudzej veci (na ideálnej polovici druhého spoluvlastníka). Keďže nemožno vymedziť hranice medzi ideálnymi spoluvlastníckymi podielmi, nemožno stanoviť, kedy vykonáva svoje spoluvlastnícke právo a kedy právo k cudzej veci. Na druhej strane je vecné bremeno ako také nedeliteľné, takže ho nemožno nadobudnúť iba vo vzťahu k ideálnej časti nehnuteľnosti, ani ho k ideálnej časti nehnuteľnosti nemožno stratiť. Ak sa teda stane oprávnený z vecného bremena užívania predmetných nehnuteľností ich spoluvlastníkom, toto vecné bremeno nezaniká. A to aj z toho dôvodu, že splynutie predpokladá jednoznačnú totožnosť oprávneného a povinného subjektu, ktorá v tomto prípade nenastala.

18. Výklad najvyšším súdom aplikovaného § 584 Občianskeho zákonníka tak podľa názoru ústavného súdu nepopiera jeho účel a zmysel a je potrebné ho považovať za ústavne konformný.

19. V zmysle už uvedeného záveru síce stráca na význame sťažovateľkou namietaný záver najvyššieho súdu, že spoluvlastníci nehnuteľnosti vo vzťahu k užívaniu spoluvlastníckeho podielu sú voči ostatným spoluvlastníkom v procesnom postavení samostatných dlžníkov a nejde o solidárny záväzok, no ani tomuto záveru nemožno z ústavnoprávneho hľadiska nič vytknúť. Pasívna solidarita nie je v občianskoprávných vzťahoch pravidlom. Jej vznik je podmienený ustanovením právneho predpisu, rozhodnutím súdu, dohodou účastníkov alebo povahou plnenia. Tento výpočet je taxatívny. Občiansky zákonník síce ustanovuje pasívnu solidaritu v prípade podielového spoluvlastníctva (§ 139 ods. 1), no vo vzťahu spoluvlastníkov k tretím osobám. V prejednávanej veci ani peňažné deliteľné plnenie nie je spôsobilým dôvodom vzniku solidarity. Pretože jeho povaha neodôvodňuje, aby bol každý z viacerých dlžníkov zaviazaný na celé plnenie (porov. Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2019. s. 1898 – 1914).

20. Ústavný súd sa nestotožňuje s argumentom sťažovateľky, že najvyšší súd prijal závery bez znalosti, resp. v rozpore so skutkovým stavom zisteným krajským súdom. Najvyšší súd vychádzal z obsahu darovacej zmluvy z roku 1991, z jej čl. 5. Pritom už krajský súd na s. 40 svojho rozsudku uvádza, že predmetné nehnuteľnosti boli sťažovateľke a žalovanému v 1. rade darované žalovanými v 2. a 3. rade darovacou zmluvou z roku 1991 s tým, že darcovia si predmetným nehnuteľnostiam ponechávajú právo doživotného bývania v rozsahu najmenej jednej izby s príslušenstvom. Toto právo doživotného bezplatného bývania a užívania bolo dohodnuté ako právo osobné. A následne na s. 41 krajský súd konštatoval, že nezistil dôvody absolútnej neplatnosti tejto zmluvy, ktorá bola podrobená prieskumu aj v predchádzajúcich konaniach, v ktorých rovnako nebola konštatovaná jej absolútna neplatnosť. Najvyšší súd svojím postupom neporušil § 442 CSP.

21. Vo vzťahu k tvrdeniu sťažovateľky o nadfzraní najvyššieho súdu žalovaným z dôvodu stotožnenia sa s ich tvrdeniami ústavný súd uvádza, že najvyšší súd je pri rozhodovaní o dovolaní súdom, ktorý okrem rozhodovania o právach a povinnostiach sporových strán „súdi súdy“ s dôsledkami pre účastníkov konania súčasných i budúcich. Rozhodnutím o dovolaní sa cez interpretáciu vdychuje život právnym normám s dôsledkami pre celé územie Slovenskej republiky (I. ÚS 336/2019). Aj v predmetnej veci išlo o rozdielny právny názor okresného súdu a krajského súdu na zánik užívacích oprávnení žalovaných v 2. a 3. rade na základe darovacej zmluvy z roku 1991 následkom nadobudnutia spoluvlastníckych podielov v roku 2015. Okresný súd bol toho názoru, že po roku 2015 vykonávali žalovaný v 2. a žalovaný v 3. rade užívacie práva čiastočne z titulu ich spoluvlastníckych podielov a čiastočne z titulu dohody v pôvodnej darovacej zmluve z roku 1991. Krajský súd naopak uviedol, že pokiaľ sa právo osobného užívania z titulu záväzku v roku 2015 zmenilo na právo užívať z titulu podielového spoluvlastníctva, môžu žalovaní v 2. a 3. rade užívať iba to, čo im patrí, podľa veľkosti ich podielu. Najvyšší súd prezentoval svoj právny názor v zhode s právnym názorom okresného súdu.

22. Ani samotnou skutočnosťou, že na základe právoplatného a vykonateľného rozsudku krajského súdu ako exekučného titulu v zmysle § 45 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene

a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý bol v časti zrušený napadnutým uznesením najvyššieho súdu, prebieha, či dokonca bola už aj ukončená exekúcia, nemohlo dôjsť k porušeniu sťažovateľkou namietaných práv. Najvyšší súd v prejednávanej veci využil oprávnenie vyplývajúce mu z § 449 ods. 1 CSP, keď napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil na základe dôvodného dovolania.

23. Z už uvedených dôvodov ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, pretože medzi namietaným porušením označených práv sťažovateľky a napadnutým uznesením najvyššieho súdu nebola zistená kauzálna súvislosť.

24. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku už neprichádzalo do úvahy rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľky obsiahnutých v petite ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 16. februára 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu